

Telliskivi loomelinnaku ekskursioon

19.03.2015

Ajaloost rääkis Jaak Juske.

Kuni raudtee ehitamiseni ja Balti jaama avamiseni 1870. aastal oli praegune Telliskivi piirkond vaikne ja rahulik metsa- ja karjamaa.

Üks väheseid tänavaid oli Kopli tänav, mis ühendas vanalinna Kopli kalmistuga.

Kalamaja ajalooline eeslinn oli 1854. aastal Krimmi sõja ajal maha põletatud ning sealne asustus oli suhteliselt hõre.

Piirkonna edaspidine areng on olnud tihedalt ja otseselt raudteega seotud.

Praeguse loomelinnaku alal asunud tehastes töötas 20. sajandi alguses ka hilisem revolutsionäär ja Lenini lähikondlane Mihhail Kalinin, kes oli 1919-1946 Nõukogude Liidu formaalne riigipea, kuigi tegelikku võimu tal muidugi polnud. Kalinini naine oli Eestis sündinud. Stalin pani naise vangi, et meest oma kontrolli all hoida, mis tal ka õnnestus.

Telliskivi tänava nimi tuleb sellest, et praeguste Sõle ja Ädala tänavate piirkonnas asus suur telliskivivabrik, kuhu viis raudteejaama juurest see tänav.

Pelgulinn on nime saanud selle järgi, et kui Tallinnat rünnati, siis oli hea sealsetesse metsadesse varju minna. Pelgupaik.

Kelmiküla nimi tuleb sellest, et Tallinna raega ja Lübecki linnaõigusega pahuksisse läinud isikud said põgeneda sinna, kuna oli tegemist Toompea alluvuses oleva piirkonnaga.

Tänapäeval loetakse Pelgulinna ja Kalamaja vaheliseks piiriks raudteed, mis jookseb risti üle Telliskivi tänava loomelinnakust läänes.

Ühtlasi on ka Telliskivi tänav piiriks. Üle tee jäävad hooned (sh restoran Kukekese maja) asuvad samuti Pelgulinnas.

Nende hoonetega algab Kopli kaubajaam, mis sai valmis 1938. aastal. Selline kaubajaama asukoht linna keskel on sobimatu ning on kavas see mujale viia.

Veel 15 aastat tagasi viis üle kaubajaama jalakäijatesild, aga see oli lõpuks nii ohtlik, et tuli lammutada.

Kaks tänavat ühendavad nüüd Pelgulinna Kalamajaga - need on Telliskivi ja Ristiku.

Loomelinnaku alale oli algselt ehk kinnisvarabuumi alguses plaanis ehitada kortermaju ja büroopindu ehk võtta vana hoonestus suuremalt jaolt maha ja teha selline klassikaline tulus äriprojekt. Teostamiseni siiski ei jõutud. Üheks põhjuseks oli ka see, et raudtee läheb lähedalt mööda ja seda mööda veeti plahvatusohtlikke aineid. Linn ei olnud nõus, et kortermajad oleksid sellise raudteelõigu vahetus läheduses. Nüüdseks on kogu linnaku kontseptsioon oluliselt muutunud. Populaarsuse üle kurta ei saa. Üüripindade soovijaid on väga palju, aga tuleb täita teatud kriteeriumid, et üldse kvalifitseeruda.

Loomelinnak enam ise ei otsi üürnikke (nagu alguses, mil räägiti ära PÖFF, Linnalabor jt), vaid tegeleb soovijate hulgast sobivamate väljavalimisega. On muidugi ka kommertspinnad (poed ja restoranid), mis maksavad kõrgemat üüri ja toetavad seeläbi loomemajandusega tegelemist.

Aga ka poodide jt puhul jälgitakse, et nad sobiksid üldise kontseptsiooniga kokku. Loomelinnaku juhid püüavad lasta alal nii palju kui võimalik omasoodu areneda, et tuleks häid ja spontaanseid ideid. Kindlasti oleks saanud kogu piirkonna paari aastaga kiiresti korda teha, aga siis see oleks hoopis midagi muud. Poleks enam vana hõngu õhus.

Uus suund, mis valiti, seisneb selles, et võimalikult palju kasutatakse ära olemasolevat taristut. Nii tsaariaegset, eestiaegset kui ka nõukaaegset. Kusjuures, kui ehitada vanale hoonele juurde kuni 1/3 uut mahtu, siis pole detailplaneeringut vaja.

Grafiti Lendava taldriku kõrval asuvale seinale tekkis linnaku tegevjuhi teadmata sisuliselt üleöö ja talle see väga meeldis. Grafiti poleks grafiti, kui seda eelnevalt kooskõlastataks. Linnak tegelikult ootab, et mõnele vabale seinapinnale tehtaks veel grafitit.

Kirbuturu talviseid siseruume nimetatakse Roheliseks saaliks. Selle maja kõrval on tekkinud ruumi juurde, kuna lammutati osaliselt üks teine hoone (kus asus vanasti mh SRIKi ladu). Samas osa metallkarkassi sellest hoonest on alles jäetud, see soovitakse katta läbipaistva katusega ja teha sinna õuelava kino näitamiseks või kontsertide pidamiseks.

Punane maja, mis asub Vaba Lava teatri kõrval, on järgmine suurem objekt. Selle katuselt avaneb suurepärase vaade vanalinnale, Balti jaamale, Telliskivile ja Kopli kaubajaamale.

Sinna majja tulevad bürood, osad rentnikud on juba olemas.

Kogu linnakus on lähenemine, et esimeste korruste rentnikud peaksid olema sellised ettevõtte, mille ukсед on avatud külalistele.

Suvel kolib linnakusse mitu kunstigaleriid, kes küll suudavad väga vähe renti maksta, aga rikastavad linnakut muul moel.

Hiljuti sisse kolinud Muhu Pagarile öeldi varem mitu korda ära, sest nad soovisid lihtsalt pagarikoda teha, kus toimuks ainult tootmine. Nüüd aga on nad teinud avatud pagarikoja, kust saab ka leiba kaasa osta. Eesruumis on plaanis avada ka väikseid kiluvõileibu jms pakkuv lett.

Autod on linnaku territooriumi servadesse suunatud. Liikluskorraldus muutub varsti veelgi rangemaks. Tulevikus oleks võimalik teha M-hoonesse parkimismaja, siis saaks praeguse suure väliparkla kohale teha haljasala.

M-hoones käib endiselt raudteetaristuga seotud tootmine, samuti tehakse seal kilekotte jms. Hoone on välja renditud mitmetele ettevõtetele ja see kuulub ühele kinnisvaraarengusgrupile.

M-hoone taga asuvad väga kenad tsaariaegsed tootmishooned, mida oleks võimalik

üsna hästi taastada.

Arhitekt Tõnu Laigu, kes on olnud juba üle 10 aasta Telliskivi Loomelinnaku ala arenguga seotud, avaldas arvamust, et parema tulemuse annab ajaloolise hoone puhul temaga niiöelda flirtimine ehk mõningate uute elementide lisamine mitte tõsimeelne süvitsimine kunagise välisilme taastamisel.

Renoveeritavasse oranži hoonesse tuleb mh mehhiko stiilis restoran, mida omanik ise parasjagu paika sättis. Samuti on sinna ette nähtud lillepood ja bürood. Kusjuures bürood ehitatakse selliselt, et iga korruse peale on neil ühine köök soodustamaks firmade omavahelist koostööd ja suhtlemist.

Oranž maja ja M-hoone on loomelinnaku naabrid ehk neil on teised omanikud. Loomelinnaku alal töötab hetkel umbkaudu 1500 inimest. Tegutseb ka lasteaed.

Konspekteris Liina Steinberg